

Катерина Анатоліївна ШАПОВАЛ,
доктор філософії у галузі права
(Головне управління Національної поліції в
Харківській області, м. Харків)

ТАКТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДОПИТУ ПІДОЗРЮВАНОГО ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ДОМАШНІМ НАСИЛЬСТВОМ

У статті досліджено тактичні особливості проведення допиту підозрюваного під час досудового розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із домашнім насильством. Проаналізовано вплив процесуальної позиції підозрюваного, характеру його взаємовідносин із потерпілою особою та психологічних чинників на вибір тактичних прийомів, що можуть застосовуватися під час допиту. Розглянуто особливості тактики допиту залежно від слідчої ситуації, а також обґрунтовано доцільність використання психологічно виважених прийомів комунікації з метою підвищення доказової цінності показань, зокрема в аспекті отримання об'єктивної інформації.

Ключові слова: домашнє насильство, досудове розслідування, допит, кримінальне правопорушення, підозрюваний, слідча (розшукова) дія, тактика.

Постановка проблеми. Кримінальні правопорушення, пов'язані із домашнім насильством, мають низку особливостей, що суттєво впливають на тактику досудового розслідування, зокрема – на проведення допиту підозрюваного. Тісний емоційний і побутовий зв'язок між учасниками конфлікту, латентність насильницької поведінки, а також можливі маніпуляції з боку сторін формують, як правило, складні слідчі ситуації. Тому важливо з'ясувати позицію обох сторін справи – як потерпілого, так і підозрюваного. З огляду на це допит підозрюваного повинен проводитися із дотриманням апробованих практик, адже від його ефективності може залежати подальший хід розслідування.

Проведений аналіз слідчої практики свідчить, що ефективність допиту значною мірою залежить від вибору правильних тактичних прийомів, здатності слідчого враховувати психологічні чинники, позицію підозрюваного та його поведінкові реакції. Недостатня увага до тактики допиту може призвести до отримання неправдивих або неповних показань, формального характеру допиту, а також нівелювання його доказового значення. З огляду на це, актуалізується потреба у науковому аналізі тактичних особливостей допиту підозрюваних у справах щодо кримінальних правопорушень, пов'язаних із домашнім насильством з урахуванням їх психологічної, соціальної та криміналістичної специфіки.

Надважливим стає допит підозрюваного в аспекті з'ясування механізму події, мотивів і характеру поведінки особи, а також встановлення обставин, що свідчать про систематичність насильницьких дій.

Питання методики розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із домашнім насильством, а також тактики допиту, були предметом наукових досліджень вітчизняних учених. Зокрема, у працях В. П. Гонтаренко¹, О. В. Пчеліної та В. Б. Пчеліна², Т. В. Іщенко³ розглядаються окремі питання досудового розслідування зазначених кримінальних правопорушень та слідчої (розшукової) дії. Водночас, попри наявність низки інших наукових праць⁴ питання організаційно-тактичних особливостей допиту підозрюваного саме у досліджуваних кримінальних провадженнях залишаються недостатньо систематизованими. Це зумовлює необхідність подальшого криміналістичного аналізу зазначеної слідчої (розшукової) дії з урахуванням сучасної слідчої практики, вимог кримінального процесуального законодавства та завдань захисту прав потерпілих осіб.

Метою статті є визначення тактичних особливостей проведення допиту підозрюваного під час досудового розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із домашнім насильством, з урахуванням специфіки зазначених діянь, вимог законодавства та криміналістичних рекомендацій тактики допиту підозрюваного.

Виклад основного матеріалу. Після повідомлення особі про підозру за вчинення кримінального правопорушення, пов'язаного з домашнім насильством, однією з невідкладних слідчих (розшукових) дій є допит підозрюваного. На початковому етапі такого допиту слідчий з'ясовує ставлення особи до оголошеної їй підозри, після чого пропонує надати показання щодо обставин інкримінованого діяння. Таким чином,

¹ Гонтаренко В. П. Досудове розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з домашнім насильством : дис. ... д-ра філософії: 081 Право. Харків, 2024. 251 с

² Пчеліна О. В., Пчелін В. Б. Тактика допиту під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із сексуальним насильством. *Вісник Кримінологічної асоціації України*. 2024. №1 (31). С. 267. DOI: <https://doi.org/10.32631/vsa.2024.1.21>.

³ Іщенко Т. В. Розслідування домашнього насильства : дис. ...канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ. 2021. 324 с.

⁴ Шаповал К. А. Методика розслідування вбивств, вчинених у зв'язку з домашнім насильством : дис. ... д-ра філософії: 081 Право. Харків, 2023. 224 с.

подальший перебіг слідчої ситуації безпосередньо обумовлюється позицією підозрюваного під час допиту. У слідчій практиці вона, як правило, проявляється в одному з таких варіантів: повна відмова від надання показань і відповідей на запитання; часткове визнання вини; повне визнання своєї причетності до кримінального правопорушення або заперечення вини та невизнання пред'явленої підозри ¹.

За таких умов особливого значення набуває правильний вибір тактики допиту підозрюваного, який має ґрунтуватися на врахуванні його процесуальної позиції, особистісних характеристик, характері відносин з потерпілою особою, а також особливостей механізму вчинення домашнього насильства та його форми. Тактика допиту не може мати універсального характеру, оскільки кожен із можливих варіантів поведінки підозрюваного потребує застосування диференційованих тактичних прийомів. Водночас під час досудового розслідування допит підозрюваного у провадженнях за фактом домашнього насильства та кримінальних правопорушень, пов'язаних із ним, нерідко проводиться за загальними правилами без належного урахування особливостей механізму таких кримінальних правопорушень, типових моделей захисної поведінки підозрюваних та необхідності доведення систематичності протиправних дій. Такий формальний підхід знижує доказову цінність отриманих показань, ускладнює перевірку слідчих версій і негативно впливає на ефективність розслідування загалом.

Головним призначенням допиту, відповідно до позиції науковців, яку поділяємо і ми, є отримання від допитуваної особи повних, послідовних і достовірних показань у межах її поінформованості щодо обставин кримінального правопорушення. З метою досягнення цього результату особа, яка здійснює допит, повинна забезпечити встановлення належного психологічного контакту з допитуваним. Водночас предмет допиту та застосовувані під час нього тактичні прийоми обумовлюються сукупністю чинників, серед яких важливе значення мають особливості механізму вчинення конкретного кримінального правопорушення, його кримінально-правова й криміналістична характеристика, процесуальний статус допитуваної особи, обрана нею позиція, а також обсяг відомостей, якими вона володіє ².

Під час допиту підозрюваного насамперед доцільно з'ясувати відомості, що характеризують його стосунки з потерпілою особою. Зокрема, необхідно встановити, чи пов'язані вони родинними, сімейними або іншими тісними зв'язками, а також визначити зміст і спрямованість таких відносин. Важливим є з'ясування наявності між ними конфліктів, неприязні, ворожості, проявів жорстокого ставлення, а також причин і умов

¹ Криміналістика. Підручник у двох томах. За загальною редакцією А. Ф. Волобуєва, Р. Л. Степанюка, В. О. Маляррової. Харків, 2018. С. 31.

² Пчеліна О. В., Пчелін В. Б. Тактика допиту під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із сексуальним насильством. *Вісник Кримінологічної асоціації України*. 2024. №1 (31). С. 267. DOI: <https://doi.org/10.32631/vca.2024.1.21>.

виникнення відповідних протиріч. Окрему увагу слід приділити з'ясуванню особистісних рис потерпілої особи, які мають значення для розуміння розвитку конфліктної ситуації¹.

Особливостями допиту підозрюваного у кримінальних провадженнях досліджуваної нами категорії є те, що підозрювані нерідко заперечують факт насильства, мінімізують власну роль у події, намагаються перекласти відповідальність на потерпілу особу або пояснюють свою поведінку побутовими конфліктами. Додаткові труднощі створює психологічна та емоційна залежність між підозрюваним і потерпілою особою, а також можливий вплив підозрюваного на подальшу поведінку жертви, що безпосередньо відбивається на тактиці проведення допиту. На нашу думку, з'ясування окреслених обставин має важливе значення, оскільки дозволяє слідчому не лише відтворити передумови виникнення насильницької поведінки, а й оцінити її можливу систематичність. Аналіз характеру взаємовідносин між підозрюваним і потерпілою особою сприяє правильному розумінню мотивів протиправних дій, перевірці показань сторін та вибору необхідної тактики подальшого допиту, зокрема у випадках заперечення вини або перекладання відповідальності на потерпілу.

З метою забезпечення результативності допиту підозрюваного слід дотримуватися низки загальних тактичних правил, вироблених криміналістичною практикою. Однією з ключових передумов якісного допиту є його належна та всебічна підготовка, що передбачає попередній аналіз матеріалів кримінального провадження, побудову плану його проведення, підготовку питань, з'ясування слідчої ситуації та визначення тактичної мети допиту. Ефективність отримання показань істотно підвищується у разі проведення допиту без зволікань, зокрема одразу після затримання особи, коли її позиція ще не є остаточно сформованою.

Важливе значення має й послідовність проведення допитів: насамперед доцільно допитувати тих осіб, які, за оцінкою слідчого, схильні до надання правдивих показань. У випадках вчинення кримінального правопорушення групою осіб ефективним тактичним прийомом є використання наявних міжучасницьких суперечностей або конфліктних відносин, що може сприяти викриттю неправдивих версій та уточненню обставин події. Водночас запитання, які ставляться під час допиту, повинні бути чіткими, логічно послідовними та зрозумілими для допитуваного. За потреби доцільним є залучення спеціаліста у галузі психології, а також активне застосування тактичних прийомів, спрямованих на встановлення психологічного контакту з підозрюваним і створення робочої атмосфери взаєморозуміння².

¹ Іщенко Т. В. Розслідування домашнього насильства : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ, 2021. С. 144.

² Методика розслідування торгівлі людьми: альбом схем / О.В. Захарова, О.І. Гарасимів, О.М. Дуфенюк, А.І. Кунтій, С.І. Марко, Є.В. Пряхін. Львів: ЛьвДУВС, 2019. С. 63–64, 73–74, 76.; Пчеліна О. В., Пчелін В. Б. Тактика допиту під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із сексуальним насильством. *Вісник Кримінологічної асоціації України*. 2024. №1 (31). С. 267. DOI:

На нашу думку у кримінальних провадженнях, пов'язаних із домашнім насильством, наведені тактичні правила набувають особливого значення. Це зумовлено особливостями таких правопорушень, які часто характеризуються тривалими міжособистісними конфліктами, емоційною залежністю учасників, наявністю психологічного тиску та спробами мінімізувати або виправдати насильницьку поведінку. Крім того, допит у таких провадженнях може здійснюватися в умовах збереження ризику вчинення повторного насильства, що потребує від слідчого поєднання тактичних завдань із вжиттям заходів безпеки. У зв'язку з цим під час допиту підозрюваного слідчому необхідно враховувати можливі маніпулятивні стратегії, заперечення систематичності насильства або перекладання відповідальності на потерпілу особу. Детальна підготовка, залучення спеціаліста-психолога, ретельне формулювання запитань і використання тактичних прийомів, спрямованих на подолання психологічного опору, дозволяють не лише підвищити доказову цінність показань, а й забезпечити встановлення механізму та характеру насильницьких дій, які є кримінально-караними.

Далі пропонуємо розглянути особливості тактики в конкретних слідчих ситуаціях виходячи з позиції допитуваного. Так, у випадку відмови підозрюваного від надання показань основні зусилля слідчого мають бути спрямовані на створення умов для реалізації права особи на захист без тиску чи примусу, одночасно забезпечуючи належну фіксацію такої позиції та використання інших джерел доказової інформації. При цьому важливим є демонстрування слідчим поінформованості щодо обставин кримінального правопорушення, що в подальшому може сприяти зміні позиції підозрюваного.

За часткового або повного визнання вини тактика допиту повинна бути зорієнтована на уточнення фактичних обставин події, мотивів і механізму насильницьких дій, а також встановлення ознак систематичності протиправної поведінки. Особливу увагу слід приділяти перевірці достовірності показань, їх зіставленню з іншими доказами та виявленню можливих спроб мінімізації власної відповідальності або перекладення її на потерпілу особу.

У разі заперечення вини та невизнання підозри доцільним є застосування тактичних прийомів, спрямованих на поетапне викриття неправдивих тверджень, використання суперечностей у показаннях, пред'явлення доказів у логічній послідовності, а також зіставлення пояснень підозрюваного з показаннями потерпілої особи та іншими матеріалами кримінального провадження. Водночас тактика допиту повинна виключати конфронтаційний підхід, який може призвести до загострення конфлікту та ускладнення подальшої слідчої діяльності.

Зважаючи на вищенаведене особливого значення набувають науково обґрунтовані рекомендації щодо тактичних прийомів допиту

підозрюваного. Так, Ю. М. Слухаєнко до тактичних прийомів допиту підозрюваного відносить низку дій, застосування яких є доцільним у ситуаціях, коли особа уникає надання показань, неохоче повідомляє відомості про обставини кримінального правопорушення або ж надає завідомо неправдиву інформацію. У таких випадках слідчому необхідно зосередити увагу на тих фактах і деталях, які підозрюваний викладає правдиво, поступово розширюючи предмет допиту та використовуючи відповідні тактичні прийоми. Зокрема, ефективним є застосування максимальної деталізації показань із подальшим виявленням і використанням суперечностей як у самих поясненнях підозрюваного, так і між його показаннями та результатами проведених слідчих (розшукових) дій. Також рекомендовано надати підозрюваному можливість повністю викласти неправдиву версію подій з метою її подальшого негайного спростування. Окремим тактичним прийомом виступає пропозиція відтворити подію у зворотній хронологічній послідовності, що ускладнює підтримання вигаданої версії. Крім того, результативним є пред'явлення викривальних доказів, зокрема матеріалів відеофіксації, висновків експертних досліджень чи інших об'єктивних даних, із роз'ясненням їх доказового значення у кримінальному провадженні. Важливе місце серед тактичних прийомів посідає і з'ясування ставлення підозрюваного до свідків, після чого доцільно отримати пояснення щодо фактів, викладених зазначеними особами, з метою запобігання подальшим заявам про їх нібито упередженість або недобросовісність, що, за твердженням підозрюваного, могла вплинути на зміст їхніх показань¹. На нашу думку, зазначені прийоми у провадженнях, пов'язаних із домашнім насильством потребують застосування особливого підходу.

З огляду на психологічну складність кримінальних правопорушень, пов'язаних із домашнім насильством, тактика допиту підозрюваного має поєднувати процесуальну коректність із використанням психологічно виважених прийомів комунікації. Це дозволяє не лише отримати повні та достовірні показання, а й забезпечити ефективне досягнення завдань досудового розслідування без порушення прав учасників кримінального провадження.

Під час проведення допиту підозрюваного у кримінальних провадженнях, пов'язаних із домашнім насильством, доцільним є застосування сукупності тактичних прийомів, спрямованих на забезпечення повноти та достовірності одержуваної інформації. До них належать: спонукання її до правдивого викладення обставин події, виявлення та подолання суперечностей у показаннях, актуалізація пам'яті щодо подій кримінального правопорушення або ситуацій, що йому передували, а також виявлення неправдивих тверджень. Важливе значення має також спостереження за поведінковими проявами підозрюваного та оцінка його

---

¹ Слухаєнко Ю. М. Методика розслідування домашнього насильства : дис. ... д-ра філософії: 081 Право. Кропивницький, 2023. С. 159.

психофізіологічних реакцій під час допиту¹. Також слідчому важливо зберігати нейтральний тон спілкування й уникати емоційного реагування на провокації. За наявності суперечностей у показаннях доцільно поетапно фіксувати їх і пропонувати підозрюваному надати пояснення щодо таких невідповідностей².

Таким чином, тактика допиту підозрюваного у кримінальних провадженнях, пов'язаних із домашнім насильством, повинна будуватися з урахуванням процесуальної позиції допитуваної особи, психологічних особливостей її поведінки та специфіки механізму насильницьких дій. Поєднання криміналістично вивіrenих тактичних прийомів із психологічно обґрунтованими способами комунікації дозволять підвищити доказову цінність отриманих показань і забезпечити ефективне досягнення завдань досудового розслідування.

Висновки. Допит підозрюваного під час розслідування кримінальних проваджень, пов'язаних із домашнім насильством, є однією з головних слідчих (розшукових) дій, від результативності якої значною мірою залежить ефективність досудового розслідування та кваліфікація діяння. Особливості механізму таких кримінальних правопорушень, латентний характер насильства та обмеженість об'єктивної інформації зумовлюють необхідність застосування диференційованої тактики допиту з урахуванням позиції підозрюваного та його психологічних характеристик.

Встановлено, що використання криміналістично обґрунтованих тактичних прийомів у поєднанні з психологічно виваженими методами комунікації сприяє подоланню протидії, застосованої допитуваним, викриттю неправдивих показань і встановленню систематичності насильницьких дій. Застосування таких підходів дозволяє не лише підвищити доказову цінність отриманих показань, а й підвищити ефективність досудового розслідування загалом.

Подальші наукові дослідження можуть бути спрямовані на дослідження особливостей тактики допиту підозрюваних неповнолітніх осіб, особливостям реалізації тактичних прийомів у допитах, що проводяться за участю захисника тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білінська Л. В. Криміналістичні методика і тактика досудового розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із домашнім насильством. *Право і суспільство*. 2024. С. 576-581. DOI: <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2024.5.84>.

¹ Шаповал К. А. Методика розслідування вбивств, вчинених у зв'язку з домашнім насильством : дис. ... д-ра філософії: 081 Право. Харків, 2023. С. 142.

² Білінська Л. В. Криміналістичні методика і тактика досудового розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із домашнім насильством. *Право і суспільство*. 2024. С. 579-580. DOI: <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2024.5.84>

2. Гонтаренко В. П. Досудове розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з домашнім насильством : дис. ... д-ра філософії: 081 Право. Харків, 2024. 251 с.

3. Іщенко Т. В. Розслідування домашнього насильства : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ, 2021. 324 с.

4. Криміналістика. Підручник у двох томах. За загальною редакцією А. Ф. Волобуєва, Р. Л. Степанюка, В. О. Малярової. Харків, 2018. 312 с.

5. Методика розслідування торгівлі людьми: альбом схем / О.В. Захарова, О.І. Гарасимів, О.М. Дуфенюк, А.І. Кунтій, С.І. Марко, Є.В. Пряхін. Львів: ЛьвДУВС, 2019. 112 с.

6. Пчеліна О. В., Пчелін В. Б. Тактика допиту під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із сексуальним насильством. *Вісник Кримінологічної асоціації України*. 2024. №1 (31). С. 264-275. DOI: <https://doi.org/10.32631/vca.2024.1.21>.

7. Шаповал К. А. Методика розслідування вбивств, вчинених у зв'язку з домашнім насильством : дис. ... д-ра філософії: 081 Право. Харків, 2023. 224 с.

Стаття надійшла до редакції 11.03.2024

Kateryna A. SHAPOVAL,

PhD in Law

(Main Directorate of the National Police in Kharkiv Region, Kharkiv, Ukraine)

TACTICAL FEATURES OF SUSPECT INTERROGATION DURING THE INVESTIGATION OF CRIMINAL OFFENSES RELATED TO DOMESTIC VIOLENCE

The article explores the tactical features of conducting suspect interrogation during the pre-trial investigation of criminal offenses related to domestic violence. It analyzes the impact of the suspect's procedural position, the nature of their relationship with the victim, and psychological factors on the choice of tactical techniques that may be used during interrogation. The article examines the specifics of interrogation tactics depending on the investigative situation and substantiates the relevance of using psychologically balanced communication techniques to increase the evidentiary value of testimony, particularly in terms of obtaining objective information.

Key words: *domestic violence, pre-trial investigation, interrogation, criminal offense, suspect, investigative action, tactics.*